

Verstrooid en uitgezonden (1)

Christelijke zending in een postchristelijke omgeving, AKZ+ (28 mei 2015)

1. De kerk als ziekenhuis en als restaurant: twee theorieën over religie in Europa (Grace Davie):

- a. 'plaatsvervangende (*vicarious*) religie':
 - "de idee van religie die wordt beoefend door een actieve minderheid, maar ten behoeve van een veel groter aantal mensen die (in elk geval impliciet) niet alleen begrijpen wat de minderheid doet, maar dit ook duidelijk steunen"
 - 'geloven op wielen', de rol van de kerk in nationale rampen en festiviteiten, religieuze gezagsdragers als morele voorbeelden (Fransiscus)
 - kerk als nutsvoorziening (ziekenhuis).
- b. "van verplichting naar consumptie":
 - "... een verschuiving van religie als iets wat 'behoort' of 'moet' naar een toenemende nadruk op consumptie of keuze. Wat tot vrij recent simpelweg werd opgelegd (met alle negatieve connotaties van het woord) of overgeërfd (een meer positieve draai) wordt in plaats daarvan een kwestie van persoonlijke voorkeur. Ik ga naar de kerk (of een andere religieuze organisatie) omdat ik dat wil (...), zo lang als het geeft waarnaar ik zoek, maar ik heb geen verplichting om erheen te gaan of ermee door te gaan als ik dat niet wil";
 - nadruk op keuze, lifestyle, 'cliëntenreligie' (Hollinghurst): evangelicale (gezins-)kerken, kathedralen, pelgrimages, retraites, etc.
 - kerk als plaats van vervulling en consumptie (bv. restaurant)
- c. beide 'modellen' veronderstellen een actief-religieuze minderheid vs. een grote meerderheid die passief of latent religieus ('spiritueel') is.

2. Historische achtergrond:

- a. verschil tussen christenen die intrinsiek gemotiveerd zijn vs. christenen met meer opportunistische of extrinsieke motieven
- b. rond de bekering(?) van Constantijn (312 AD): ca. 10% christenen (= ca. het gemiddelde van kerkgaande christenen in Europa nu)
- c. denkende christenen hebben door heel Europa's geschiedenis heen gezegd dat het aantal 'echte' christenen een fractie was van het totale aantal in een formeel-christelijke samenleving: Luther, Calvijn, Kuyper, etc.
- d. pogingen om de massa's te winnen:
 - 'beschavingsmissie' (Peter Brown)
 - reformatie ("christenen bekeren" – Peter Nissen)
 - opwekking/revival (samentrekking rondom het ideaal)

- er was altijd een 'besef van noodzakelijkheid' (Kuyper): christendom was verbonden met beschaving, een superieure cultuur, welvaart, gezondheid, vooruitgang, medicijnen, geweren, landbouw, etc. etc.
- deze culturele logica ontbreekt nu in Europa → crisis van zending.

3. Kerkmodellen na de verkrumming van de Christenheid:

- a. 'grote eenheidsvisie': Christenheid als achtergrondcultuur (eenheid van waarden, overtuigingen, enz.):
 - volkskerk
 - anabaptistische 'tegencultuur' (monastieke en sektarische versie)
 - oecumenisch model (kerk binnenstebuiten)
- b. gericht op herstellen van Christenheid:
 - kerkgroei beweging (de wereld tot kerk maken)
 - neo-calvinistische missie als transformatie van de wereld
 - neo-pentecostale opwekking door 'power-worship' (geestelijke oorlog)
- c. bouwstenen voor een missionaire kerk in een seculiere tijd:
 - respecteer het verschil tussen kerk en wereld, zonder per se een 'tegencultuur' te creëren (geen groot eenheidsvisioen, geen sektarisme)
 - verwerp strategische, op heerschappij gerichte idealen (transformatie, kerkgroei), en benadruk evangelisatie en goed doen als in zichzelf goed (zending vanuit de marge)
 - draag zorg voor spiritualiteit: 'om niet', niet-strategisch, geen concurrentie, dankbaarheid, etc.
 - geworteld in de Bijbel (terug naar de bronnen)

Volgende keer: verkenning van de ballingschapstradities in het OT en de diaspora-brief 1 Petrus in het NT → grondlijnen van missionaire kerk in onze tijd.